

Кабінет Міністрів
України

ОБСЕ

НАДС
НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО УКРАЇНИ
З ПИТАНЬ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

КОМУНІКАЦІЇ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ДЛЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО ВРЯДУВАННЯ

**Матеріали щорічного Всеукраїнського
круглого столу
до Дня державної служби України
(Київ – Чернівці, 1 липня 2025 р.)**

**За загальною редакцією
Лариси Комахи, Наталії Корчак, Лілії Гонюкової,
Наталії Ларіної**

КИЇВ
2025

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 20 від 3 вересня 2025 року)

Комунікації в органах публічної влади для демократичного врядування : матеріали щоріч. Всеукр. круглого столу (Київ – Чернівці, 1 лип. 2025 р.) / за заг. ред. Лариси Комахи, Наталії Корчак, Лілії Гонюкової, Наталії Ларіної. Київ: Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2025. 215 с.

До видання увійшли тези доповідей, подані учасниками щорічного Всеукраїнського круглого столу «Комунікації в органах публічної влади для демократичного врядування» до Дня державної служби України, який проводився в рамках Літньої наукової школи «Зміцнення потенціалу державної служби та громадян щодо співпраці через комунікацію» 27 червня – 1 липня 2025 р. в м. Чернівці Навчально-науковим інститутом публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка зі співorganizаторами – Департаментом інформації та комунікації з громадськістю Секретаріату Кабінету Міністрів України, Навчально-науковим інститутом державного управління Національного технічного університету «Дніпровська політехніка», Навчально-науковим інститутом адміністрування, державного управління та професійного розвитку Національного університету «Львівська політехніка», Навчально-науковим інститутом публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка», Університетом митної справи та фінансів, Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича, Організацією безпеки та співробітництва в Європі.

У тезах висвітлено проблемні питання комунікації в органах публічної влади для демократичного врядування публічних службовців в Україні, а також окреслено досвід демократичних країн світу.

Призначено для широкого кола науковців, державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, аспірантів, студентів та інших зацікавлених осіб.

УДК 35.08:659.3/4:004](06)

Матеріали щорічного Всеукраїнського круглого столу друкуються в авторській редакції, мовою оригіналу. Відповідальність за фактичні помилки, достовірність і точність інформації, автентичність цитат, плагіат, правильність фактів та посилань несуть автори.

ЗМІСТ

Євген АБРАМЕЦЬ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО ЗДІЙСНЕННЯ РЕФОРМИ ОСВІТИ	7
Ірина АНТИПЕНКО ПРАВОВІ ВИКЛИКИ ПУБЛІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРИ: МІЖ СУВЕРЕНІТЕТОМ І ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІСТЮ	9
Ольга АНТОНОВА, Володимир АНТОНОВ КЛЮЧОВІ ПОКАЗНИКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ТА ПРОДУКТИВНІСТЬ В ОРГАНІЗАЦІЯХ ПУБЛІЧНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	11
Расім АСКЕРОВ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДОВІРИ ГРОМАДСЬКОСТІ ДО ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ В УКРАЇНІ.....	14
Олег БАРАНІВСЬКИЙ ПРОБЛЕМИ «МОВЧАЗНОЇ БІЛЬШОСТІ»: ЯК АКТИВІЗУВАТИ УЧАСТЬ МЕШКАНЦІВ В УПРАВЛІННІ ОКРУГОМ»	16
Володимир БАСАЛИГА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АДАПТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА З ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ.....	19
Ольга БОБРИК ДОБІР КАДРІВ НА ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ	21
Ірина БОВСУНІВСЬКА АНТИКРИЗОВА КОМУНІКАЦІЯ ОРГАНІВ ВЛАДИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ: ДОСВІД УКРАЇНИ	24
Ангеліна БОГУШ ПРОФЕСІЙНА КОМУНІКАЦІЯ В АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВАХ: ДІАЛОГ З ВЛАДОЮ НА КОРИСТЬ КЛІЄНТА.....	26
Дмитро БОГУШ МЕХАНІЗМИ ПІДВИЩЕННЯ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО ПОЛІЦІЇ ЧЕРЕЗ ВІДКРИТУ КОМУНІКАЦІЮ	28
Тетяна ВАСИЛЕВСЬКА, Тетяна БЕВЗ ЕТИЧНИЙ ВИМІР КРИЗОВИХ КОМУНІКАЦІЙ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ: ЗНАЧУЩІСТЬ І КЛЮЧОВІ ДИЛЕМИ	31
Таміла ВЕГЕРА ІННОВАЦІЙНІ ПРАКТИКИ ІНСТИТУЦІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ У БОРОТЬБИ З ДЕЗІНФОРМАЦІЄЮ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ.....	34
Вадим ВЕДЬКАЛО УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ОСВІТИ: ЗАКОНОДАВЧІ ПРОГАЛИНИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ	37
Світлана ВЛАСЕНКО СПІВПРАЦЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКОСТІ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ.....	39
Анастасія ГАЛАДЖІЙ АНАЛІЗ ВІДПОВІДНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИМ СТАНДАРТАМ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ.....	42
Вікторія ГАЛІЦИНА, Наталія ЛАРІНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОНЯТТЯ «РЕПУТАЦІЯ» У ВІТЧИЗНЯНИХ ТА ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	44
Кирило ГЛАДКОВ ІНСТРУМЕНТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДКРИТОГО ДІАЛОГУ МІЖ ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДСЬКІСТЮ	47
Ганна ГЛУЩЕНКО РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	50
Наталія ГОЙ КОМУНІКАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕМОКРАТИЧНОГО ВРЯДУВАННЯ	53
Лілія ГОНЮКОВА, Роксолана СТАДНИК КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ.....	55
Віталій ГОРДІЄНКО ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ НА РІВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД.....	57
Богдана ГРИГОРЧУК КОМУНІКАЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ: ДОСВІД ПЕЧЕНІЖИНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ.....	60
Вікторія ГУРА КОМУНІКАЦІЙНА ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ВЛАДИ ІЗ СОЦІАЛЬНИМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	62

Олександр ГУРЖІЙ ВИКОРИСТАННЯ ТА РОЗВИТОК СУЧАСНИХ ІНСТРУМЕНТІВ КОМУНІКАЦІЇ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	64
Галина ДЗЯНА, Ростислав ДЗЯНИЙ РОЗВИТОК СТРАТЕГІЧНИХ ДЕРЖАВНИХ КОМУНІКАЦІЙ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	66
Ірина ДИННИК ЦИФРОВІ ПЛАТФОРМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВЗАЄМОДІЇ ПАРЛАМЕНТАРІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ.....	69
Катерина ДОМАШЕВСЬКА КОМУНІКАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ФАКТОР СТІЙКОСТІ: ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ВЛАДИ І ГРОМАДСЬКОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	71
Віктор ДОРОШ ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ СТАНДАРТІВ НАТО У СФЕРІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ	73
Оксана ДУЛІНА СИНЕРГІЯ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ І ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ: УПРАВЛІНСЬКІ ІННОВАЦІЇ ДЛЯ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ	75
Богдан ЄФІМОВ НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО МЕХАНІЗМІВ ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТУ В УДОСКОНАЛЕННІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	77
Денис ЖИЛА ЕМПАТИЧНЕ ЛІДЕРСТВО ДЕРЖСЛУЖБОВЦІВ ЯК ЧИННИК ЗМІЦНЕННЯ СПІВПРАЦІ З ГРОМАДЯНАМИ ЧЕРЕЗ ПУБЛІЧНУ КОМУНІКАЦІЮ	79
Анастасія ЗАБЕЙДА РОЛЬ ПУБЛІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ У ЗМІЦНЕННІ ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	81
Кірена ЗАЄЦЬ ЗАЛУЧЕННЯ МОЛОДІ ДО ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	83
Діана ЗАЯЦЬ ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	85
Євгеній ІГНАТЕНКО МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНСТИТУТУ МЕДІАЦІЇ В ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ В УКРАЇНІ	88
Тарас КИЦАК КОМУНІКАЦІЇ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ АРХІТЕКТОНІКИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ: МІЖМУНІЦИПАЛЬНІ ЗВ'ЯЗКИ ТА УЧАСТЬ ГРОМАДИ У ВИРІШЕННІ ПИТАНЬ МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ	90
Віктор КОВАЛЬОВ, Олексій ТЕСТОЄДОВ МОТИВАЦІЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: РОЛЬ РОЗПОДІЛЕНОГО ЛІДЕРСТВА.....	92
Іванна КОЗАК КОМУНІКАЦІЇ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	94
Антоніна КОРНІЄНКО ПРОЗОРІСТЬ І ВІДКРИТІ ДАНІ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ	96
Ірина КОРОСТАШОВА ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, НАПРЯМИ ТА ФУНКЦІЇ КОМУНІКАЦІЇ В ДЕРЖАВНІЙ УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ У МИТНІЙ СФЕРІ	98
Наталія КОРЧАК, Ірина МОРДАС, Андрій МАЙСНЕР РАЗОМ ПРОТИ КОРУПЦІЇ: ЯК КОМУНІКАЦІЯ ОБ'ЄДНУЄ ГРОМАДЯН І ДЕРЖАВУ	101
Олег КОСТЮЧЕНКО ДЕРЖАВНА СЛУЖБА У НОВІЙ РЕАЛЬНОСТІ: ЯК ГОВОРИТИ З ГРОМАДЯНАМИ МОВОЮ ПРОСТОТИ, ПРОЗОРОСТІ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	103
Катерина КРАВЧЕНКО КОМУНІКАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ	105
Світлана КРИВОШЕЙ ТРАНСФОРМАЦІЯ МОЛОДІЖНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ: НОВІ МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	107
Анатолій КРУГЛАШОВ ПОТЕНЦІАЛ СУСПІЛЬНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ: КОМУНІКАЦІЙНІ РЕСУРСИ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯН.....	110
Станіслав ЛАРІН ІВЕНТ-МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМУНІКАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	113

Павло ЛЕВЧУК ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРИЙНЯТТЯ НА ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ В ОРГАНИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	116
Сергій ЛЕГКИЙ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ КАДРОВИМИ РИЗИКАМИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	119
Рустам Вагід огли МАКСУДОВ СУЧАСНЕ ПУБЛІЧНЕ ЛІДЕРСТВО: УПРАВЛІНСЬКІ ВИКЛИКИ ТА ІНСТИТУЦІЙНІ УМОВИ	122
Роман МАТІЇВ КОМУНІКАЦІЯ МІЖ ДЕРЖАВНОЮ СЛУЖБОЮ УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТА ВОЛОНТЕРСЬКИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ЗАДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОСТАВЛЕНИХ ЗАВДАНЬ	124
Анастасія МАТЧЕНКО, Наталія ШЕВЧЕНКО ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ: ЯКІСТЬ ПРЕДСТАВНИЦТВА ТА СПРАВЕДЛИВІСТЬ РОЗПОДІЛУ РОЛЕЙ	127
Олексій МАЦАПУРА ТЕХНОЛОГІЇ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ ТЕРИТОРІЙ.....	129
Олена МИХАЙЛЕНКО РОЛЬ ВИКЛАДАЧА В РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ НА ОСНОВІ ЗНАНЬ ТА ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ.....	131
Руслан МОЛИБОГА ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ	133
Максим МУЗИЧУК ЕЛЕКТРОННІ ПЕТИЦІЇ, ОНЛАЙН-КОНСУЛЬТАЦІЇ ТА ЧАТ-БОТИ: НОВІ ФОРМАТИ УЧАСТІ ГРОМАДЯН У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ.....	135
Ганна МУРАВИЦЬКА, Наталія ЛАРІНА ЕЛЕКТРОННИЙ ДОКУМЕНТООБІГ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....	137
Олександр МУРАВСЬКИЙ СЕРЕДНЬОСТРОКОВЕ БЮДЖЕТНЕ ПЛАНУВАННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	140
Олексій МУСІЄНКО СИНЕРГІЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЮ ВЗАЄМОДІЄЮ – ЧИННИК УСПІШНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ Й ОРГАНІЗАЦІЙ	142
Ігор НЕДОКУС ПРАКТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ СТАРОСТ В УМОВАХ ВІЙНИ	145
Олександра НЄМА КОМУНІКАЦІЯ ЯК ЧИННИК ДОВІРИ ТА СИНЕРГІЇ У ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ І ГРОМАДЯН.....	147
Інна НИНЮК ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ УЧАСТІ ГРОМАДЯН У СФЕРІ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	149
Олександр ОБОДИНСЬКИЙ ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ВЕТЕРАНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	151
Наталія ОЛІЙНИК ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНИХ ВИМОГ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ УКРАЇНИ.....	154
Тетяна ПАЛАМАРЧУК ДОВІРА ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ РЕСУРС: ЯК ЕФЕКТИВНА КОМУНІКАЦІЯ МІЖ ВЛАДОЮ І ГРОМАДСЬКІСТЮ ВПЛИВАЄ НА СТІЙКІСТЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	156
Ганна ПАНЧЕНКО ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ПРОЦЕС УПРАВЛІНСЬКИХ КОМУНІКАЦІЙ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ	158
Оксана ПАРХОМЕНКО-КУЦЕВІЛ СУЧАСНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА.....	160
Олександр ПАСІЧНИК ФЕНОМЕН ТРАНСФОРМАЦІЙНОГО ЛІДЕРА: МІЖ ХАРИЗМОЮ, МОТИВАЦІЄЮ ТА ДОВІРОЮ	162
Тетяна ПОНОМАРЬОВА РОЛЬ МЕДІАЦІЇ У ВИРІШЕННІ КОНФЛІКТІВ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ.....	164
Ірина РЕДЧИЦЬ КОМУНІКАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ОРГАНІВ ВЛАДИ ДЛЯ ЗАЛУЧЕННЯ ГРОМАДЯН ДО БЮДЖЕТУ УЧАСТІ	166

Олена МИХАЙЛЕНКО,

старший викладач кафедри інженерної механіки та комп'ютерного проектування Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

Olena MYKHAILENKO,

Senior Lecturer, Department of Engineering Mechanics and Computer Design, Dmytro Motorny Tavria State Agrotechnological University

<https://orcid.org/0000-0002-8836-3222>

РОЛЬ ВИКЛАДАЧА В РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ НА ОСНОВІ ЗНАНЬ ТА ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ

THE ROLE OF A VIKLADACH FOR THE DEVELOPMENT OF STUDENTS' CRITICAL THINKING BASED ON KNOWLEDGE AND MUTUAL INTERPRETATION

In the 21st century, the development of critical thinking has become a necessity for everyone. It helps prevent brain diseases, develop independence, the ability to analyze information and resist manipulation. In the educational environment, the technology of critical thinking is important, based on three stages: challenge, comprehension, reflection. The teacher should create a safe atmosphere, encourage activity, stimulate reflection and dialogue, provide conditions for deep understanding and self-analysis.

Keywords: innovative teaching methods, critical thinking, higher education, educational technologies.

У 21 столітті перед людиною постали нові виклики, при чому не залежно від віку та професії – потреба розвивати критичне мислення. Навіщо? По-перше, тому що це розвиває м'язи мозку, запобігає таким хворобам як Альцгеймер, деменція, хвороба Паркінсона. По-друге, допомагає ефективніше мислити та швидше аналізувати інформацію [1].

В умовах Нової української школи актуальність використання методів та технологій викладання у формуванні критичного мислення у студентів вузів обумовлена необхідністю підготовки фахівців, здатних ефективно вирішувати нестандартні завдання в умовах світу, що динамічно змінюється. Критичне мислення допомагає особистості орієнтуватися в сучасному світі, що швидко змінюється, протистояти загрозі, що виходить зі сліпої віри в авторитети, не бути пасивним ретранслятором стереотипів і об'єктом маніпуляції з боку ЗМІ, громадських груп, політичних партій.

Незважаючи на значну кількість досліджень з цієї проблематики, багато питань залишаються відкритими.

Критичне мислення – це здатність порушувати нові питання, виробляти різноманітні аргументи, приймати незалежні продумані рішення. На сьогоднішній день у різних наукових дослідженнях можна знайти зовсім не схожі один на одного визначення терміна «критичне мислення». Серед основних ознак критичного мислення науковці (В. Болотов, М. Вейнстайн, Т. Воропай, Н. Кравченко, М. Ліпман, Є. Полат, Дж. Стіл, О. Тягло, Д. Халперн та ін.) насамперед визначають такі: вміння виокремлювати та аналізувати різні ситуації, які виникають у реальному житті; пропонувати варіанти для розв'язання поставлених завдань, порівнювати, оцінювати, виявляти недоліки і переваги кожного з них, вибираючи оптимальний; приймати самостійні рішення та прогнозувати їхні наслідки; уміння збирати інформацію з різних джерел; аналізувати її щодо достовірності, точності, корисності для розв'язання поставленої проблеми; чітко і продумано викладати власні думки, аргументовано доводити свою точку зору, уважно ставлячись до чужої та враховуючи її; розпізнавати суперечливі дані, судження, аргументи, виявляти і виправляти помилки в чужих розмірковуваннях та визнавати їх у своїх [2].

У зв'язку з цим одним із ключових завдань соціальних та освітніх інститутів є формування критичного мислення, яке сприятиме учнівській молоді у вибудові власної системи психологічного самозахисту в умовах інформаційно-пропагандистського впливу.

Необхідно забезпечити розвиток критичного мислення через інтерактивне включення студентів до освітнього процесу.

Критичне мислення студентів починається з питань та проблем, а не з відповідей на запитання викладача. Людина потребує критичного мислення, яке допомагає йому жити серед людей, соціа-

лізуватися. Основу моделі становить трифазовий процес: виклик – реалізація сенсу (осмислення змісту) – рефлексія (роздум).

Стадія виклику призначена для того, щоб налаштувати студентів на досягнення цілей вивчення дисципліни. Діяльність викладача спрямована на виклик у тих, хто вже навчається, з питань, що вивчається, активізацію їх діяльності, мотивацію до подальшої роботи. Він пропонує учням озвучити чи записати їх знання, припущення, якщо хтось має заперечення проти якоїсь інформації, він має право висловити свою думку. Висловлюється вся інформація, навіть хибна. При цьому важливо, щоби педагог заохочував не правильні відповіді, а активну роботу студентів.

Інформація, одержана на стадії виклику, вислуховується, записується, обговорюється. Робота ведеться індивідуально, у парах чи групах.

Стадія виклику логічно призводить до наступної змістовної стадії.

На стадії реалізації змісту (чи стадії осмислення змісту) студенти займаються новим матеріалом, якому присвячено заняття. Вони активно конструюють нову інформацію та самі відстежують цей процес, встановлюють зв'язки між природним або раніше засвоєним матеріалом. Саме на стадії реалізації сенсу йде робота безпосередньо з текстом – індивідуально, у парах, у малих групах чи усією групою.

Обов'язковою умовою для такої роботи є наявність у тексті як знайомої, так і нової інформації. Роль викладача спрямована на збереження інтересу до теми за безпосередньої роботи з новою інформацією, поступове просування від знання «старого» до «нового».

Використовують методи активного читання: ведення різних записів типу щоденників; пошук відповідей на поставлені на початку заняття питання.

На стадії рефлексії учням пропонується проаналізувати щойно пройдений ними процес засвоєння нового змісту і його зміст. Ця стадія дає можливість оцінити себе та товаришів у плані прирощеного знання; проаналізувати процес, методи та прийоми, якими користувалися при навчанні; визначити області, де потрібна додаткова робота.

Рефлексію на занятті можна здійснювати за допомогою наступних прийомів: «думки за аналогією», «роздум від зворотного» та ін.

Викладачеві слід: повернути студентів до початкових записів-припущень; внести зміни; дати творчі, дослідницькі чи практичні завдання з урахуванням вивченої інформації.

При використанні технології розвитку критичного мислення кожен студент запам'ятає ту інформацію, яка йому виявилася актуальною, яка стане в нагоді йому надалі, оскільки непотрібна інформація швидко забувається. Проте важливо, щоб у цій стадії відбулося переосмислення попередніх знань, зокрема і перевірка їх у правильність.

Важливим є й узгодження всіх стадій заняття. Воно має бути не тільки змістовним, скільки повинні перегукуватися використовувані прийоми. І якщо студенти читали текст, використовуючи прийом маркування (при індивідуальному читанні текстів, проставляючи знаки, зв'язуючи при цьому інформацію, зібрану на стадії виклику, з інформацією в тексті), на стадії рефлексії можна запропонувати їм роботу з маркувальною таблицею. Але необхідно пам'ятати і розуміти, що це не просто переписування тексту, а здатність сформулювати думку у двох-трьох словах, перекласти її своєю мовою, а, отже, зрозуміти. Важлива установка педагога, інакше така робота може стати безглуздою.

Необхідні для педагога умови, виконання яких сприятиме розвитку у студентів критичного мислення: важливо надати час та можливість для набуття досвіду критичного мислення; необхідно надавати студентам можливість розмірковувати; важливо приймати різні думки та ідеї; доцільно сприяти активності студентів; необхідно переконати їх у тому, що вони не ризикують бути висміяними; важливо висловлювати віру у те, що кожна людина здатна на критичні судження; необхідно цінувати прояви критичного мислення.

Список використаної літератури

1. Ірина Хоменко, д.ф.н., проф., завідувачка кафедри логіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка / Розвиток критичного мислення: кому, для чого і як? [Електронний ресурс] <https://inrespublica.org.ua/novyny/rozvytok-krytychnogo-myslennya-komu-dlya-chogo-i-yak.html>

2. Хачумян Т. І. Формування критичного мислення студентів вищих навчальних закладів засобами інформаційних технологій: дис., канд. пед. наук: 13.00.09 / Харківський національний педагогічний ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Х., 2005.